

Únor 1948.

V letech 1945 - 1948 probíhala v Československu závěrečná a rozhodující fáze boje mezi dělnickou třídou a buržoasií a sociální osvobození pracujícího lidu. Zvlášť druhá polovina roku 1947 je poznamenána úsilovným hledáním cest a východisek. KSČ důsledně trvala na dodržování a plnění Košického vládního programu, který schválily všechny strany NF a na plnění smlouvy se Sovětským svazem o spojení, přátelství a poválečné spolupráci uzavřené v Moskvě 12.12.1943. Ve vládě NF došlo k ostrým sporům koncem roku 1947, protože v tom roce postihlo naši zemi katastrofální sucho.

Následkem neúrody zemědělských produktů hrozil zemi nedostatek potravin. Západní kapitalistické státy nabídly naší vládě pomoc v rámci tak zvaného Marshalova plánu, kterou vázaly politickými podmínkami. Sovětský svaz přesto, že se ještě sám nezotavil z těžkých následků války nám velkoryse nabídl pomoc bez jakýchkoliv podmínek. S. Gottwald a KSČ se ve vládě postavili proti přijetí pomoci ze západu, zatím co členové vlády nár. soc. a lidové strany žádali přijetí pomoci ze západu.

Různost názorů na přijetí hospodářské pomoci, vypracování zákona o nár. pojištění pro všechny vrstvy národa, zemědělské zákony, nová ústava a jiné důležité polit. hosp. otázky, jejichž uskutečnění bylo se strany zástupců nár. soc. a lidové strany stále odkládáno a brzděno bylo důvodem k vážné politické krizi ve vládě NF, která vyvrcholila v únoru 1948 vládní krizí.

Všichni občané si uvědomovali vážnost politické situace a zvlášť dělníci, protože vycházeli z historických zkušeností předmnichovské republiky hlavně z let 1918 - 1921 a 1938 - 1939. Na toto nebezpečí upozornila KSČ na svém zasedání v roce 1947 a prostřednictvím ROH informovala zaměstnance všech závodů a nabádala k ostražitosti.

Dělníci na pile měli již zkušenosti z poválečných dob první republiky z politiky soc. dem. odb. org., která je zradila, když se na pile stávkovalo za zlepšení platových podmínek.

Stávkou tenkrát prohráli jen proto, že dělníky zradili reformistické vůdci soc. dem strany. Dělníci, kteří stáli v čele boje za zlepšení platových podmínek, byli po prohrané stávce z práce propuštěni.

Když v roce 1921 po rozdělení soř. dem strany na stranu soc. dem a komunistickou, došlo i na pile k tajnému hlasování o dalším osudu soc. dem. odb. org. Šlo o to zda bude na pile odb. org. soc. dem., či zda budou dělníci členy Rudých odborů. Hlasování bylo tajné.

Dělníci jako celek nebyli v té době ještě na takové politické výši, aby pochopili o co jde. Také vliv úředníků velkostatku na většinu dělníků byl takový, že když jim pohrozili propuštěním z práce, volili raději pravici t. j. odb. org. soc. dem. Hlasovalo se lístky, na kterých se napsalo stručně - levice nebo pravice -, takže nikdo nevěděl kdo a jak hlasoval. Našel se tehdy jeden dělník, který se za své politické názory nebál a na hlasovací lístek napsal - levice a podepsal se - Jedlička. Levice tenkrát nezvítězila. Ani soc. dem. odb. org. neměla na pile dlouhého trvání. Byla rozpuštěna a utvořena podle přání úředníků velkostatku odb. org. Čuříkova.

Na závodě byla v roce 1948 ještě celá řada těch, kteří si tuto dobu pamatovali. Janda Fr. z Knínic, Pulec Ant. z Knínic, Pächler Edmund ze Šebetova, Jevický Jos. ze Šebetova, Dvořák Jos. ze Šebetova Toman Václav ze Šebetova a jiní, kteří nás mladé funkcionáře na situaci v roce 1921 upozorňovali a nabádali k ostražitosti.

Závod Státní pila Šebetov, měl velmi silnou odb. org. utvořenou 1. srpna 1945, ve které organizování všichni zaměstnanci. V té době bylo na závodě 2 složky jako zástupci zaměstnanců a to Záv. rada, která měla 5 členů. Záv. rada byla v té době více méně orgánem, který řídil v závodě věci hospodářské spolu s vedením závodu. ROH pak měla na starosti věci politické. Výbor ROH měl v té době 7 členů. Zástupce ZV ZR úzce spolupracoval s OV KSČ. ROH pak měl sv svého zástupce v KVOS zaměst. v dřevoprůmyslu v Brně, Komárka Jos.

Zaměstnanci státní pily byli proto velmi dobře informováni o politické situaci ve státě. Prvořadým úkolem dělníků na závodě bylo zabránit nepřátelským živlům z řad místních nepřátel nového společenského pořádku a hlavně nepřátelských agentů, kteří na naše území byli vysláni ze záp. kap. států s sabotážím všeho druhu.

Byly to požáry, ničení výrobních zařízení a pod. Z toho důvodu byly již počátkem února utvořeny hlídky z dělníků, hlavně členů KS. Hlídky měly za úkol střežit pilu, nádraží a Moritzův dvůr z velkostatku po baronu Königswarterovi.

V Šebetově byl ještě menší soukromý podnik na výrobu nábytku v místech, kde je nyní sklad náhradních dílů JZD, Patřil Lad. Sázavskému a zaměstnával kolem 25 dělníků. Byli tam zaměstnáni staří ~~př~~ předváleční členové strany s. Grepl Ant. a Zavadil, kteří se dovedli orientovat v tehdejší složité politické situaci a ovlivnili přízmnivě i názory ostatních dělníků. Tehdejší majitel Sázavský se sám názorům a postoji dělníků nijak nebránil přesto, že viděl, že jeho závod bude znárodněn. Byla tam také utvořena org. ROH, jejímž instruktorem byl předseda záv. org. ROH z pily a člen KVOS zam. v dřevoprůmyslu v Brně Komárek Josef. Obě organizace ROH velmi dobře a úzce spolupracovaly.

Když politická situace v Nár. frontě a ve vládě se vyhrotila a už bylo zřejmo, že dojde k vyvrcholení, byla svolána společná schůzka obou závodů na pilu, na které bylo jednomyslně usneseno se postavit za politiku KSČ a za s. Gottwalda a jeho návrh ústavní řešení vzniklé vládní krize. O postoji zaměstnanců obou závodů byli formou rezoluce uvědoměni: vláda republiky, ÚVKSC, OVKSČ, a KVOS v Brně. Současně byl navržen předseda ZR s. Grulich, jako delegát na sjezd Záv. Rad do Prahy. Do Prahy odjel s. Grulich spolu s Dvořákem z Knínic, který jako člen lidové strany se sjezdu zúčastnil za stavební podnik Boskovice.

Vlivem pevného politického postoje a jednoty názorů dělníků obou šebetovských závodů, bylo to 160 lidí, byl ovlivněn politický názor na probíhající historické události občanů nejen v Šebetově, ale i v celém blízkém okolí. Během té doby se neprojevíly žádné nepřátelské živly, ať z řad občanů, či z řad agentů vyslaných ze západu, proti kterým byly připraveny zakročit hlídky dělníků z pily které byly stále v pohotovosti.

V den, kdy byla vyhlášena celostátní 1 hodinová stávka na podporu vlády s. Gottwalda, zúčastnily se jí zase na pile zaměstnanci obou závodů v plném počtu. Nebyl ani jeden zaměstnanec, který by účast odmítl.

Manifestační schůzi zahájil a řídil s. Komárek Jos., předseda Záv.org. ROH. úvodem seznámil přítomné s průběhem událostí a jednání v Praze i s politickou situací a názorem zaměstnanců obou závodů i jak se na události dívají občané okolí. Potom byl vyslechnut rozhlasový projev s. Ant. Zápotockého, předsedy ÚRO. S. Grulich seznámil přítomné s průběhem jednání sjezdu ZR v Praze. Ze společné schůze byla znovu odeslána rezoluce na podporu vlády souduha Gottwalda.

Průběh pohnutých historických dnů v únoru 1948 proběhl v našem okolí v klidu a pořádku a vítězství dělnické třídy nad reakcí, která se nechtěla smířit s tím, že podle Košického vládního programu bude náš stát postupně budovat socialistickou společnost a naše zahraniční politika bude zaměřena na spolupráci a spojenectví se Sovětským svazem, bylo přijato s uspokojením a dá se říci, že u převážné většiny s nadšením.

Po únoru nastala nám všem práce, starost o výrobu a protože únorovým vítězstvím převzala dělnická třída veškerou politickou a hospodářskou moc do svých rukou měla starost i o její upevnění. Na závodě se na základě usnesení ÚV KSČ utvořila závodní organizace KSČ. Jejím předsedou byl zvolen s. Grulich, místopředsedou s. Chalupa a jednatelem s. Komárek.

Ihned po ustavení nové vlády v čele se s. Gottwaldem byly na jeho výzvu tvořeny na závodech, v obcích i v úřadech akční výbory Národní fronty a ty měly za úkol provést očistu hospodářského i politického života, ~~vypíchnit~~ vyloučit z něho všechny ty, kteří měli záporný postoj k novému uspořádání v naší republice.

Na závodě byl rovněž utvořen akční výbor NF, jeho předsedou byl s. Chalupa Josef z Vanovic. V zájmu správného pohledu na tehdejší skutečně revoluční a historické události je nutno konstatovat, že akční výbor NF na pile neměl důvodu k tomu, aby zasáhl proti někomu, ať z řady hospodářských pracovníků, či dělníků pro jeho záporný postoj k nově nastoupené cestě v naší republice. V tom byli zaměstnanci pily naprosto jednotni.

Na západě se nesmířili s tím, že u nás převzala moc do svých rukou dělnická třída. ~~xxxxxxvzorem~~ Celá řada politických i hospodářských exponentů poražené buržoazie opustila naši zemi a spojila se v zahraničí s našimi nepřáteli k provádění organizované sabotáže. v našem hospodářském i politickém životě. Bylo proto nutno tomuto nebezpečí čelit a provést zvýšenou ochranu veřejného majetku i ochranu politicky exponovaných osob.

Na pile byla brzy po únorovém vítězství utvořena závodní jednotka lidové milice z řad příslušníků strany. Měla 24 členů a byla vyzbrojena OV KSČ v Boskovicích. Jejím velitelem byl soudruh Komárek Jos., zástupcem velitele pro politické věci, politruk, s. Grulich. Všichni příslušníci jednotky byli na vysoké morálně politické úrovni a obětavě a čestně plnili po svém zaměstnání strážní i výcvikovou povinnost. Okresní výbor KSČ Boskovice také několikrát vysoce ocenil práci členů jednotky, pro její vysokou bojovou i morálně politickou vyspělost.

Naše jednotka měla i když se to dnes zdá snad nadsazeně svoji vojensko strategickou důležitost z hlediska svého umístění v centru Malé Hané. Členové jednotky se také zúčastnili různých brigád celostátního významu. Na trati družby na Slovensku za Košicemi, zde v soutěži se umístila na prvním místě.

Při hodnocení účasti a podílu na únorových událostech v roce 1948 byli zaměstnanci i odborové orgány na pile v Šebetově hodnoceni OV KSČ v Boskovicích, OOR v Boskovicích, KVOS zam. v Dřevoprůmyslu v Brně velmi dobře. Zvlášť je nutno si vážit osobního poděkování poslance Národního shromáždění, člena Úv KSČ a předsedy ONV v Boskovicích s. Vojtěcha, člověka vysoce charakterních a čestných vlastností.

Stranická organizace, která byla po únoru 1948 na pile utvořena, sehrála spolu se závodní organizací ROH významnou úlohu v tom politickém životě na závodě v Šebetově i blízkém okolí. Dělníci z pily měli velmi významnou úlohu při založení JZD v Šebetově a také při manuální pomoci v polních pracích. Bez aktivní pomoci šebetovských pilařských dělníků při založení JZD, jejich pomoci politické a hospodářské by těžko bylo JZD v počáteční době se mohlo udržet.

Bylo mnoho úkolů politických i jiných, na kterých se dělníci z pily vedeni závodní organizací KSČ a závodní organizací ROH, podíleli. Mezi ty významné, jako byla pomoc při založení JZD bylo i pořádání májových oslav v Šebetově jako středisku pokrokovém a politicky vyspělém. Oslavy se pořádaly v Zámku.

I zde dá se říci, že pořádání oslav bylo zásluhou pilařských dělníků, pokud se týče příprav a organizace. Bylo to i uznání stranických orgánů OV KSČ i OOR politické vyspělosti pilařských dělníků i všech šebetovských občanů, kteří byli vždy příkladem ostatním obcím Malé Hané.

Vzpomínku napsal: Komárek Josef, nar. 18.12.1913
Šebetov, čís. 90.

Na pile pracoval od 2.5.1939 do 1.11.1974.

S. Komárek za svého života vždy čestně plnil úkol občanský i politický. Za války se zúčastnil partyzánského hnutí, po válce pak pracoval ve funkcích veřejných i politických. Proto jeho vzpomínka na rok 1948 je pěkným příspěvkem co tento rok pro dělníky na pile přinesl a je zároveň povzbuzením pro dnešek.

48.

Únor 1948

Úvod :

Únorové události v Československu v roce 1948 nelze správně pochopit bez přihlédnutí k vývoji revoluce v jejím celku, v letech 1944 - 1948. Jestliže květen 1945 znamenal základní a rozhodující revoluční zvrat, pak únor 1948 tuto cestu definitivně rozhodl a urychlil.

Dvě koncepce :

1/ Košický vládní program - slavnostně vyhlášen v Košicích 5. dubna 1945, obsahoval 16 kapitol a v závěru se praví
.. nová vláda se bude vždy a všude řídit zájmem našich národů, nepřipustí, aby osvobozené republice převládal kořistnický zájem příživnických jednotlivců nad zájmem pracujícího lidu měst a venkova.

2/ Koncepce buržoasně demokratická, orientovaná na státy západní evropy.

Rok 1947 - jednotlivé politické síly se snaží dosáhnout převahy.

Ke konci roku 1947 vstoupila revoluce do velmi složitého období, které rozhodl únor 1948.

Jak probíhaly předúnorové události v Šebetově.

Podle Košického vládního programu se měla půda zrádců a kolaborantů rozdělit mezi drobné a střední rolníky. V Šebetově a ve Světlé přicházela v úvahu pro rozdělení půda velkostatku barona. K rozdělení bylo určeno 110 ha orné půdy a 15 ha luk. Pro dělení půdy byla ustavena rolnická komise ve složení :

předseda - Josef Kavan

členové - František Zvejška

František Grulich

Jaroslav Procházka

Josef Kolář

Josef Řezníček

Vyměřování přidělené půdy prováděl ing Strtil a později ing. Bayer ze Zemského úřadu pozemkové reformy z Brna.

Přednostně byla půda přidělena bývalým zaměstnancům velkostatku a to po 8 ha. Například :Janíkovi, Drábkovi, Dlapovi, Greplovi. Ostatní půda byla rozdělena mezi drobné a střední zemědělce do výměry 6 ha v Šebetově a ve Světlé.

V roce 1946 bylo v obci hospodyňským odborem Jednotného svazu českých zemědělců založeno prádelní družstvo a vybudována družstevní prádelna. Při této prádelně vzniklo Zemědělské strojní družstvo / ~~XXXXXX~~ a byl zakoupen traktor " Svoboda 15" na který se členové družstva složili. Se zakoupeným traktorem krátkou dobu jezdil Petr Šterc a později Rudolf Tlamka, který s ním přišel v roce 1952 do JZD.

Předsedou Zemědělského strojního družstva byl František Janek. Po vydání zákona o JZD, který byl schválen na IX. sjezdu KSČ, bylo v Šebetově založeno JZD, nejdříve I. typu, později II. typu a 3. března 1953 přešlo na III. typ. Prvým předsedou JZD byl František Zvejška, po něm Petr Šterc, Edmund Pichler, od 3.1. 1954 do konce roku 1961 Josef Kavan, 1962 - 9.10.1963s. Milan Janík, od 10. 10. 1963 do 15.7.1970 s. Josef Marek, od 16.7. 1970 do sloučení Josef Paroulek.

Průběh únorových událostí v Šebetově.

~~21.~~ 1. února 1948 byl založen Akční výbor NF, jehož předsedou byl zvolen Edmund Pichler. Akční výbor byl utvořen také na pile a jeho předsedou byl s. Josef Komárek.

22. února 1948 v 10 hod. byl v Průmyslovém paláci v Praze zahájen sjezd závodních rad za účasti 8000 delegátů, kteří zastupovali 2 miliony členů ROH.

Hlavní referát přednesl s. Antonín Zápotocký a s. Klement Gottwald. Na podporu dělnických požadavků byla vyhlášena jedno - hodinová stávka na 24. února.

Za ROH na pile v Šebetově se zúčastnil sjezdu závodních rad v Praze s. František Grulich. O svých dojmech mimo jiné říká :
.... nadšení a bojovná atmosféra, nikdo z nás neměl tušení, co únor přinese pro pracující lid. Věřili jsme s. Gottwaldovi a s. Zápotockému....."

Hodinovou stávku na pile v Šebetově organizoval s. Grulich a s. Komárek.

Na 28. - 29. února byl svolán do Prahy sjezd rolnických komisí. O svolání sjezdu jednala ve Slovanském domě v Praze 16. února porada předsedů rolnických komisí. Šlo o realizaci Hradeckého programu - / 6 Ďurišových zákonů/

Na sjezd rolnických komisí ze Šebetova do Prahy odjel předseda místní rolnické komise s. Josef Kavan.

Na tomto sjezdu šlo především o obhajobu realizace politiky ve prospěch drobných a středních rolníků, zejména revize první pozemkové reformy, 2. pozemkové reformy, zákona o sociálním zabezpečení rolníků atd.

Závěr :

Vítězství pracujícího lidu v únoru 1948 definitivně rozhodlo, že politika v ČSR se bude rozvíjet jedině ve prospěch pracujících. Únorové vítězství zároveň definitivně rozhodlo o mezinárodním postavení Československa a významě posílilo spojenecké a přátelské svazky se Sovětským svazem a lidovědemokratickými státy.

hauk